

Koronavirus Covid-19 tietoisku 16.12.2020 / UUMU ry / Fernanda Ortiz

Nefrologi **Fernanda Ortiz** vieraili Teamsin kautta Covid-19 tietoiskussa, jonka järjesti Uudenmaan munuais- ja maksayhdistys UUMU ry. Munuaissiirron saaneiden riski sairastua Covid-19 virukseen ei tämänhetkisen tiedon mukaan ole erityisesti suurentunut. Tähän mennessä kyseessä olevaan virukseen sairastuneet ovat selvinneet taudista melko lievillä oireilla ja suurin osa on voinut sairastaa sen kotioloissa. Suomessa Covid-19 virukseen on sairastanut 11 munuaisensiirron saanutta ja 13 dialyysissä olevaa henkilöä.

Dialyysiyksiköissä tartuntaketjuja ei ole todettu. Suomessa koko vuoden aikana on todettu 24 tartuntaa. Yksi henkilö on menehtynyt akuutin munuaisten vajaatoiminnan seurauksena. Fernanda totesi kesän aikana tilanteen olleen parempi, mutta marraskuussa HUSin alueella tapaukset ovat lähtenee selvään nousuun, joka aiheuttaa huolta. Tieteellistä varmuutta mistään lääkkeestä Covid-19 virusta vastaan hoitomuotona ei ole saatu. Erityisinä riskeinä taudin vakavammalle muodolle pidetään tällä hetkellä sydän- ja keuhkosairauksia sekä ylipainoa.

Välttyäkseen Covid-19 virukselta Fernanda muistutti tutuista ohjeista, joita ovat käsien pesu, kasvomaskien käyttö sekä turvavälit.

Covid-19 ja D-vitamiini

D-vitamiini on hormoni, joka tarvitsee maksan ja munuaisten myötävaikutusta. Munuaisten vajaatoimintaa sairastavat henkilöt tarvitsevat D-vitamiinilisää yleensä ympäri vuoden. Siirron saaneilla munuaiset toimivat, mutta heille ei suositella auringonpaisteesta oleskelua, joten jatkuva vitamiinilisä on yleensä paikallaan. D-vitamiinin tasapaino on tärkeä ja jokaisen henkilön tarve tulee arvioida erikseen. Kuolleisuusriski kasvaa, mikäli D-vitamiinitaso on liian alhainen tai jos sairastuu infektiotautiin. On huomattu, että Covid-19 virukseen sairastuneilla D-vitamiinitaso on ollut matala. D-vitamiini pitoisuus verestä voidaan tarkistaa ja annosta määritetään sen mukaisesti.

B-vitamiinilla ei ole havaittu olevan vaikutusta Covid-19 virukseen.

O-veriryhmään (sekä 0- että 0+) kuuluvien on todettu sairastuneen lievemmin kuin muihin veriryhmiin kuuluvien. Tarkempaa syytä tähän ei tiedetä.

Covid-19 -rokotteet

Suurin osa rokotekehityksessä testatuista henkilöistä ovat olleet terveitä. Todennäköisesti rokotteen teho on heikompi munuaisten kroonista vajaatoimintaa sairastavilla sekä vanhemmilla henkilöillä.

AstraZenecan rokotteen tehoksi arvioitiin 64 - 71 %. Parempi vaste on saatu, kun on annettu 0,5 annosta ensin ja tehosteena yksi kokonainen annos. Se on ainoa rokote, jonka teho arvioitiin PCR-testin avulla (nenätikulla otettu näyte).

Pfizer -rokotetta testattiin yli 37.700 terveellä aikuisilla, joista alle puolet olivat yli 55-vuotiaita ja suuri joukko ylipainoisia. Lääkkeen tehoksi on arvioitu 95 % ja se on todettu hyvin siedetyksi. Testatuilla on ollut sivuvaikutuksina lievää kuumetta, väsymystä, lievää päänsärkyä sekä vähäistä lihas- ja nivelkipua. Rokotteen tehoarvioinnissa seurattiin koronaoireiden kehittymistä. Rokotteen saaneessa ryhmässä Covid-19 tapauksia oli 8 ja plasebo-lääkkeen (lumelääke) saaneessa ryhmässä 162.

Moderna -rokotetta ensimmäisessä tutkimuksessa on testattu 45 terveellä, alle 45-vuotiaalla henkilöllä. Lääkkeellä on saatu lupaavia tuloksia, mutta myyntilupaa rokotteelle ei vielä ole saatu. Faasi 3 tutkimusta ei ole vielä julkaistu, mutta tämä rokote on Pfizer rokotteen kaltainen.

Yhteenvetona lääkekokeiluista Fernanda arveli, että rokotteet vaikuttavat turvalliselta. Kaikissa rokotetutkimuksissa koeryhmissä on ollut tuhansia ihmisiä, ja haittatapahtumia on ollut hyvin vähän. Saattaa olla mahdollista, että joitakin muita haittavaikutuksia ilmenee myöhemmin, kun rokotetaan miljoonia ihmisiä. Lääkkeen turvallisuudesta elinsiirtopotilaille ei tiedetä, koska koeryhmän henkilöt ovat olleet terveitä. Rokotevasteen kestosta ei vielä tässä vaiheessa ole varmaa tietoa. Tehosterokotuksen tarve esimerkiksi vuoden kuluttua on mahdollinen. Rokotteista ei voi saada Covid-19 tartuntaa.

Milloin rokotetaan?

Kuten tiedotusvälineissäkin on todettu, ensimmäiseksi tullaan rokottamaan terveydenhuollossa työskenteleviä henkilöitä. Sen jälkeen ikäryhmittäin, ensin todennäköisesti he, joiden keskuudessa Covid-19 virus leviää eniten (30 - 40 -vuotiaat ja mahdollisesti 55+). Lapsia (alle 18-vuotiaat) ei todennäköisesti rokoteta ainakin alkuvaiheessa. Pikkulapsille annettu MPR-rokote ilmeisesti antaa jonkinlaisen vasteen Covid-19 virukselle.

Fernanda ei ota kantaa munuaispotilaiden rokottamiseen, koska rokotteita ei ole vielä testattu. Näin ollen vaikutukset ja tehot eivät ole tiedossa. Todennäköisesti mitään isompaa haittaa rokotuksesta ei ole, mutta se ei luultavasti ole yhtä tehokas kuin terveillä. Munuaissairaita ei rokoteta tällä hetkellä, ennen kun uusia tutkimuksia rokotteen tehosta ja turvallisuudesta on saatu. Näitä kliinisiä tutkimuksia on menneillä USA:ssa ja UK:ssa. (Tämä edellä mainittu tutkimustieto tullut ja lisätty koosteeseen 17.12.2020.) Elinsiirron saaneiden on hyvä keskustella rokotteen ottamisesta hoitohenkilöstön kanssa. Fernanda suosittelee kuitenkin kaikille munuaissairaille influenssarokotteen ottamista.

Muuta kysyttyä

Munuaispolin etävastaanotto toimii Apotissa olevan Maisan kautta. Fernanda kehottaa kaikkia tutustumaan myös Terveyskylän Omapolkuun, joka on terveyden- ja sosiaalihuollon digitaalinen verkkopalvelu www.terveyskyla.fi

Munuaissairaiden hoitosuositukseen on kirjattu, että elinsiirron saaneiden tulisi käydä kerran vuodessa hammastarkastuksessa. Mahdollinen osteoporoosi / luuaineenvaihdunnan taso kannattaa myös tarkistuttaa.

Kuntosalilla käymiseen Fernandalla oli myönteinen näkemys, kunhan tarvittavista turvatoimista huolehditaan. Välttämättömät jalkahoito- ja muut vastaavat palvelut pitää hoitaa (esimerkiksi diabeetikot), mutta esimerkiksi parturikäynnit ynnä muut sellaiset ei niin välttämättömät tulee harkita tarkkaan.

Teksti: Anne Nordman | Tessa Hellsten | Carita Rönkkö